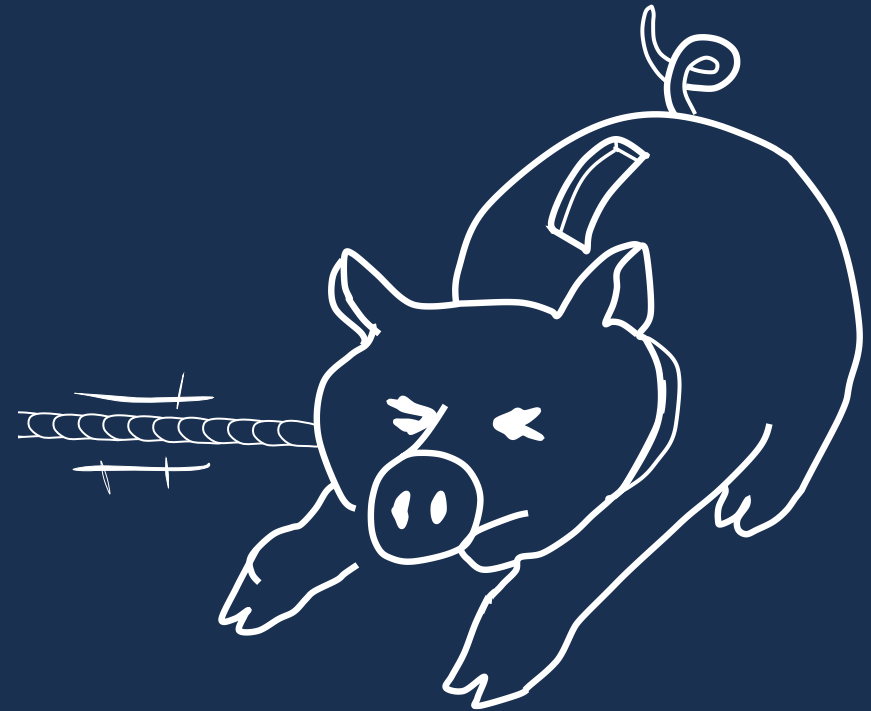

Belägg för broms? SOU 2026:20

Remissvar 4 juni
110 remissinstanser
varav 60 kommuner
och 10 regioner

Annika Wallenskog
Karl Kjäll
Christina Fredin

Uppdraget

- Analysera åtgärder ang. kommuners och regioners skattesatser:
  - Skattebroms som motverkar höjningar
  - Skattesänkingspremier som stimulerar sänkningar
- Analysera rättsligt utrymme för begränsningar av beskattningsrätten
- Lämna förslag (oavsett bedömning i sak)

Problembild

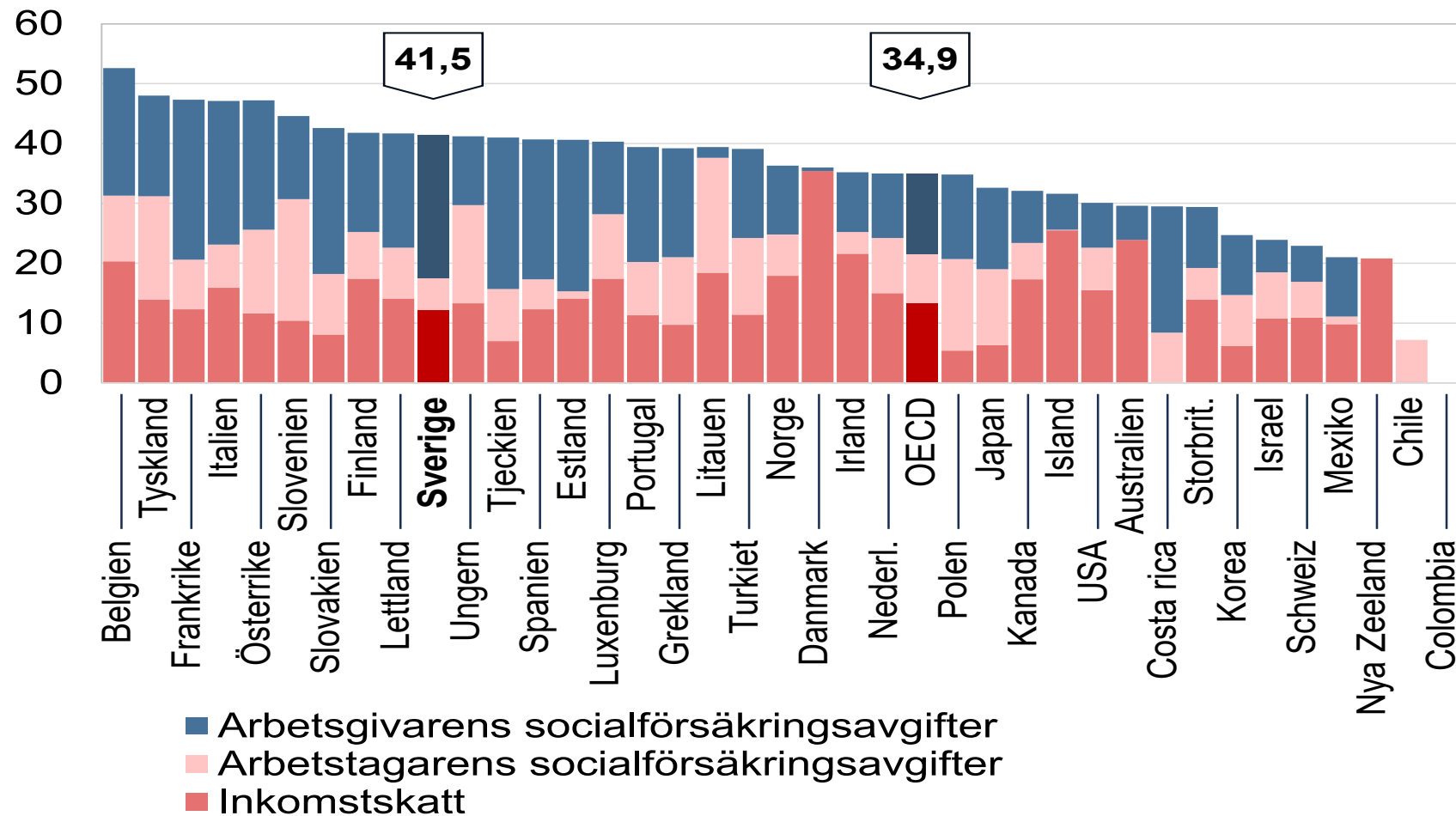
- Svaga incitament för att sänka och undvika att höja – risk för höjda skatter med avseende på demografiska förändringar och ökade förväntningar
- Nivån på kommunalskatter är hög
- Låg transparens och kunskap om nivån på kommunala skattesatser
- Risk för skattehöjningar vid försämrad konjunktur och förändrad demografi

Problem med höga skatter

- Beror delvis på typ av skatt (korrigerande skatter)
- Beror också på vad man får för skattepengarna – lämnar mindre utrymme för annat - alternativ till att betala skatt
- Kan påverka utbudet av arbete och viljan att utbilda sig slutligen skattebasen
- Sverige har högre skatter **på arbete** än OECD (inkomstskatter och arbetsgivaravgifter)

Sverige har högre skatter än snittet i OECD

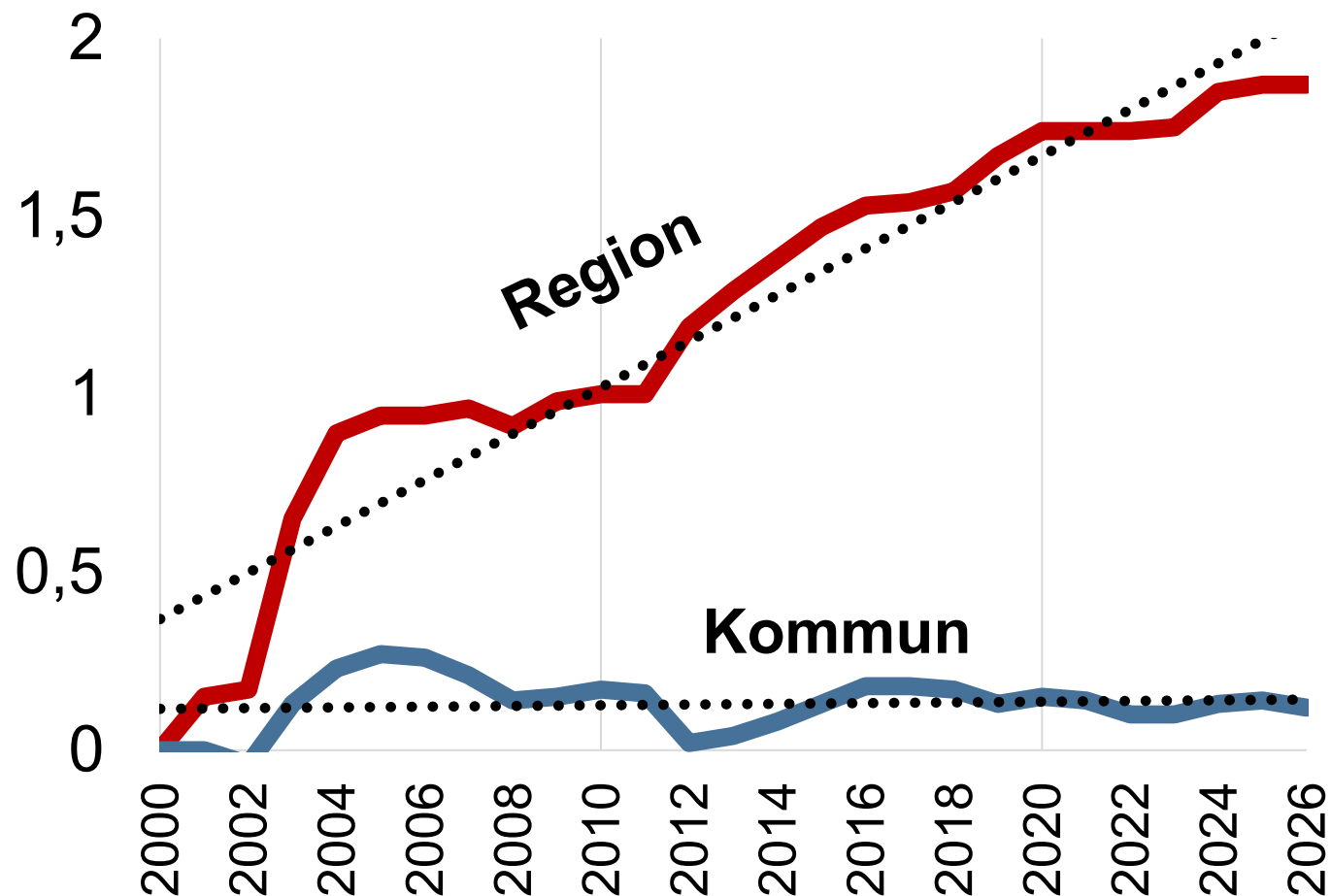
Andel av lönekostnad (procent)

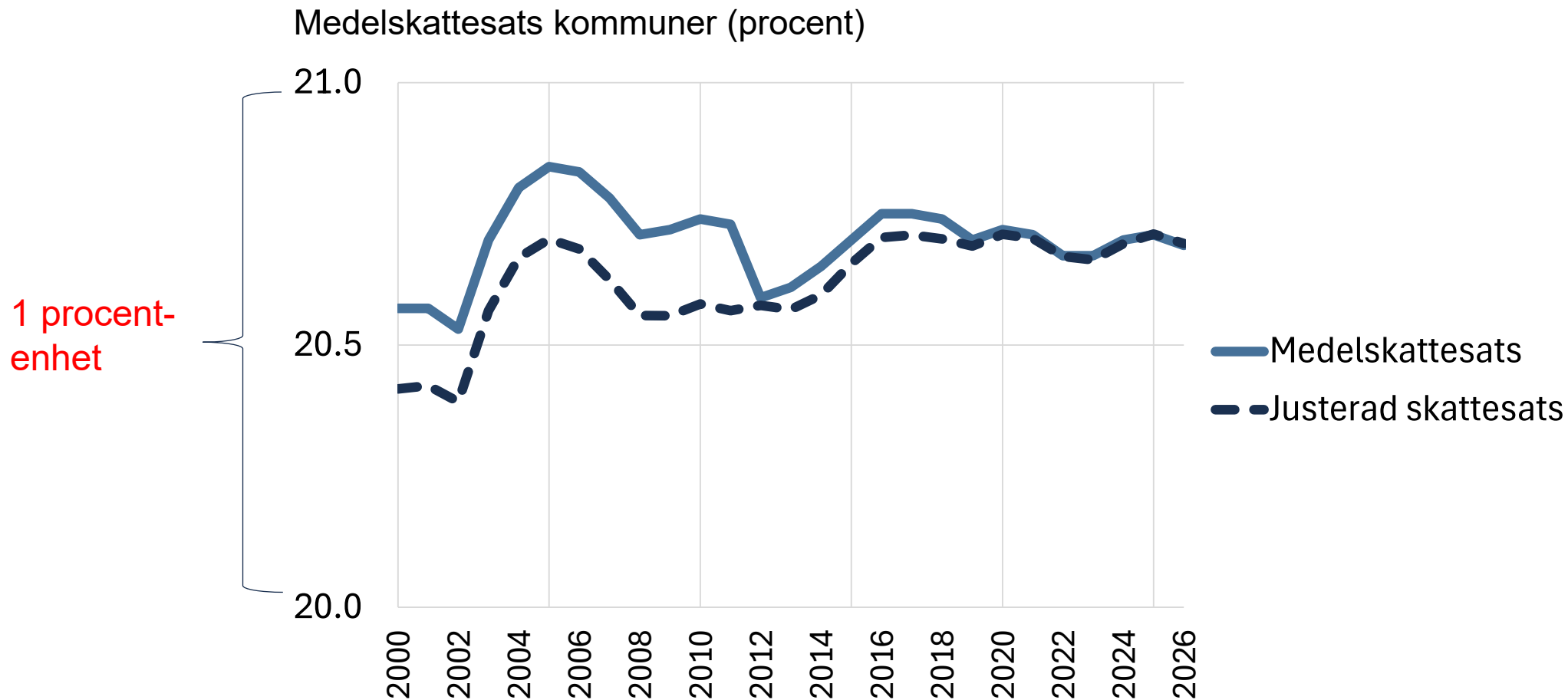
- För höga skatter kan ge lägre skatteintäkter – vilken skatt som är optimal – svårt att avgöra.
- Substitutionseffekten är större än inkomsteffekten (studie – elasticiteten ca 0,22 procent)
- Skatten på arbete har sänkts med ca 100 mdr 2011-2023 av staten i och med jobbskatteavdrag – till liten del självfinansierat via mer arbetade timmar.

Kommunerna ligger still, regionerna ökar

Förändring skattesats från år 2000 (procentenheter)

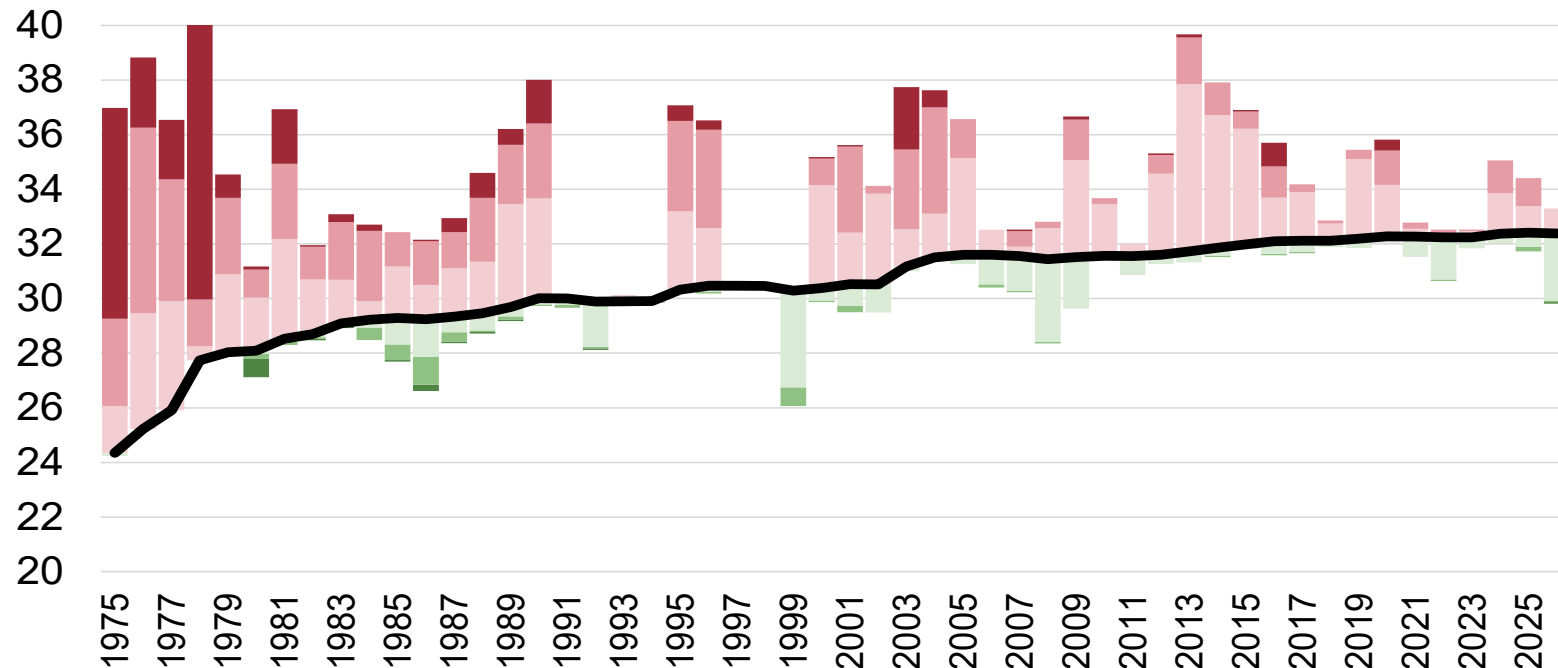

Kommunernas skattesats i stort sett oförändrad under 2000-talet (justering för skatteväxlingar över åren)

Skatteförändringar i kommunerna sedan 1975

Total kommunalskatt (procent)

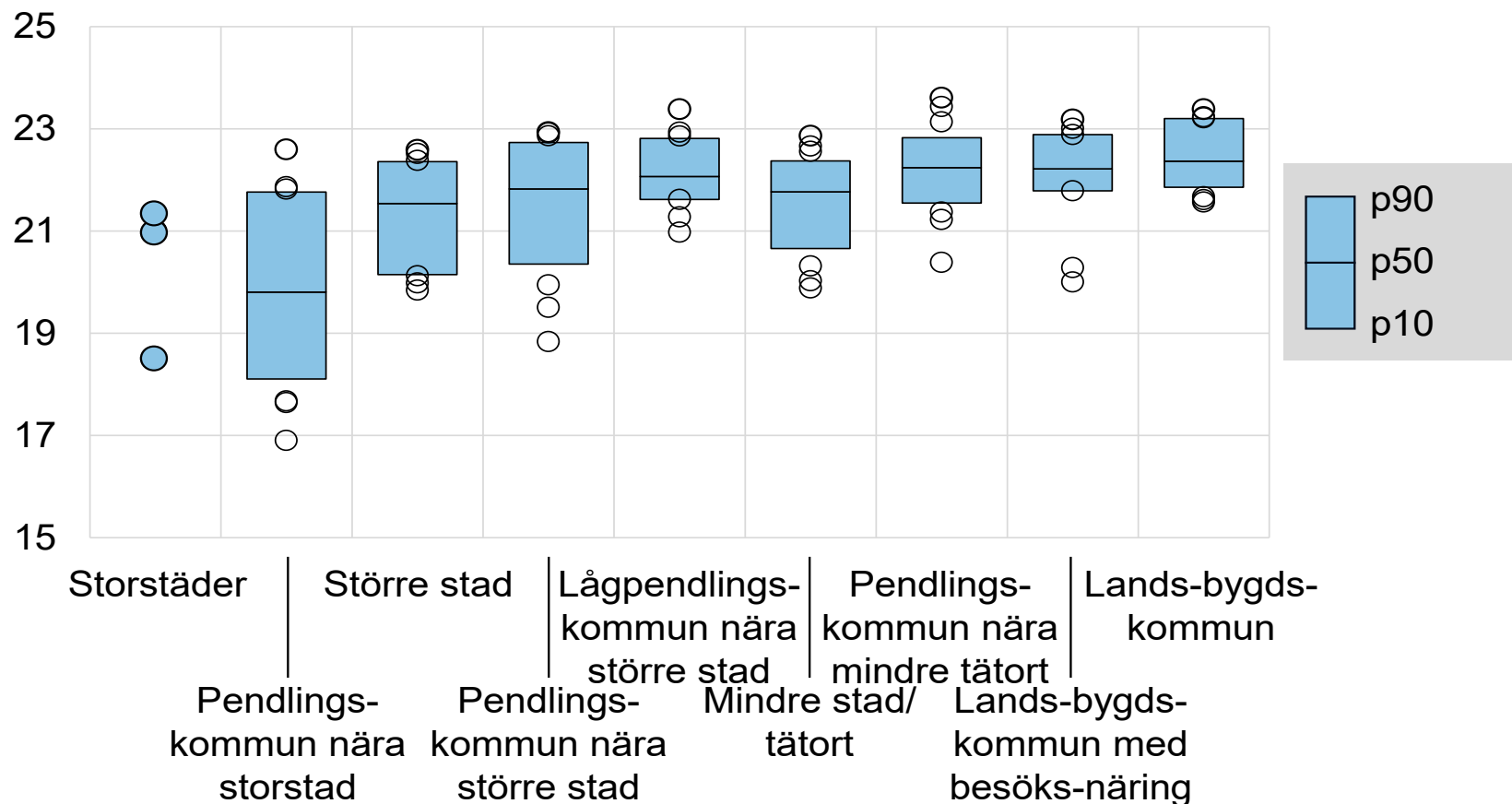

2026: 27
kommuner
sänkte och
en höjde
skatten,
tre öres
sänkning

Kommuner (vägd med skattekraft) där total skattesats förändras	
■ -1	>
■ -0.5	> -1
■ 0	> -0.5
■ 0.5	< 0
■ 1	< 0.5
■ < 1	< 1

Störst skillnader i skattesats mellan pendlingskommuner nära storstad

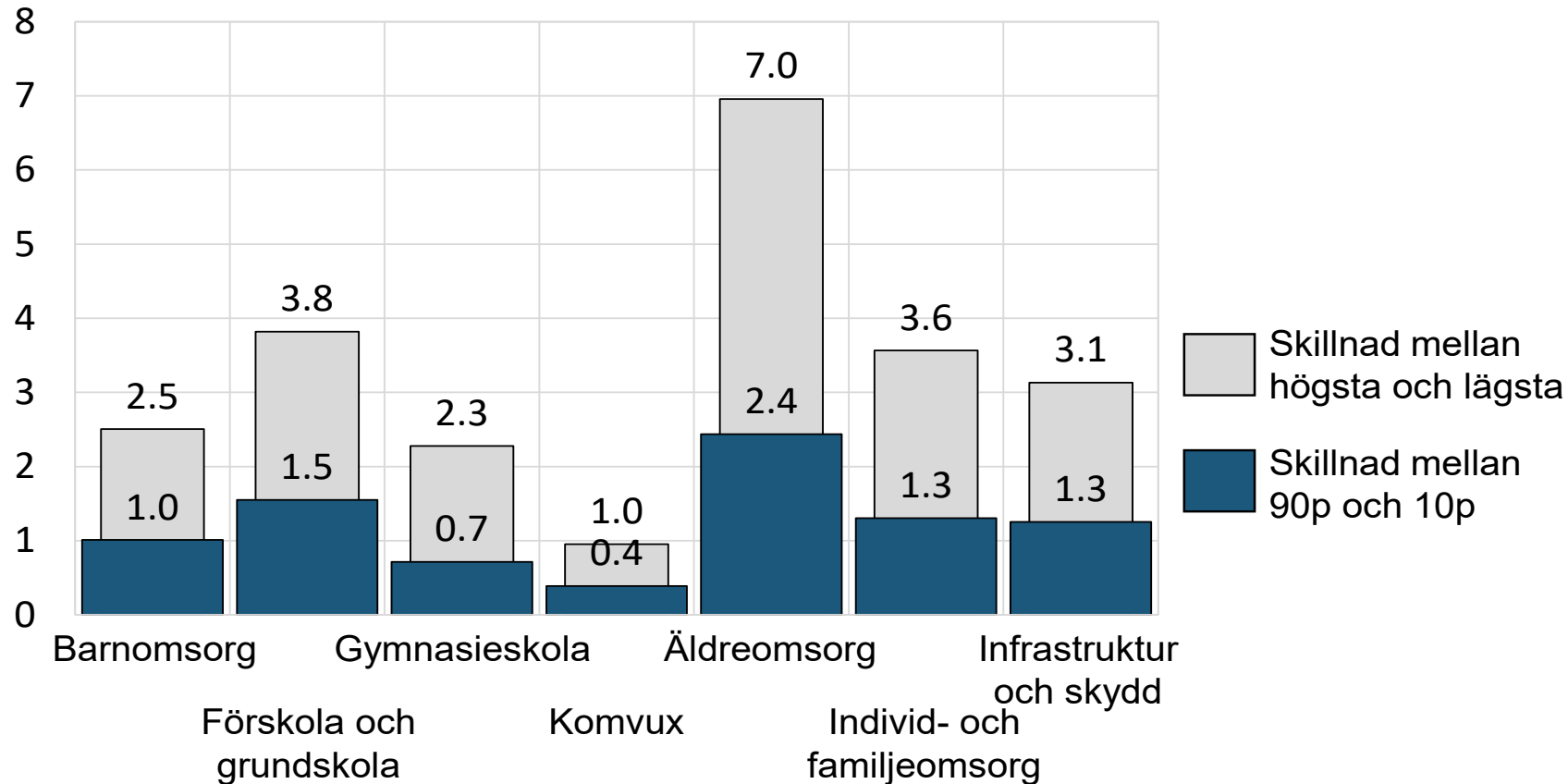
Justerad skattesats (procent)

Justerad:
Knappt 7 PE
10-90 percentil
2,8 PE skillnad

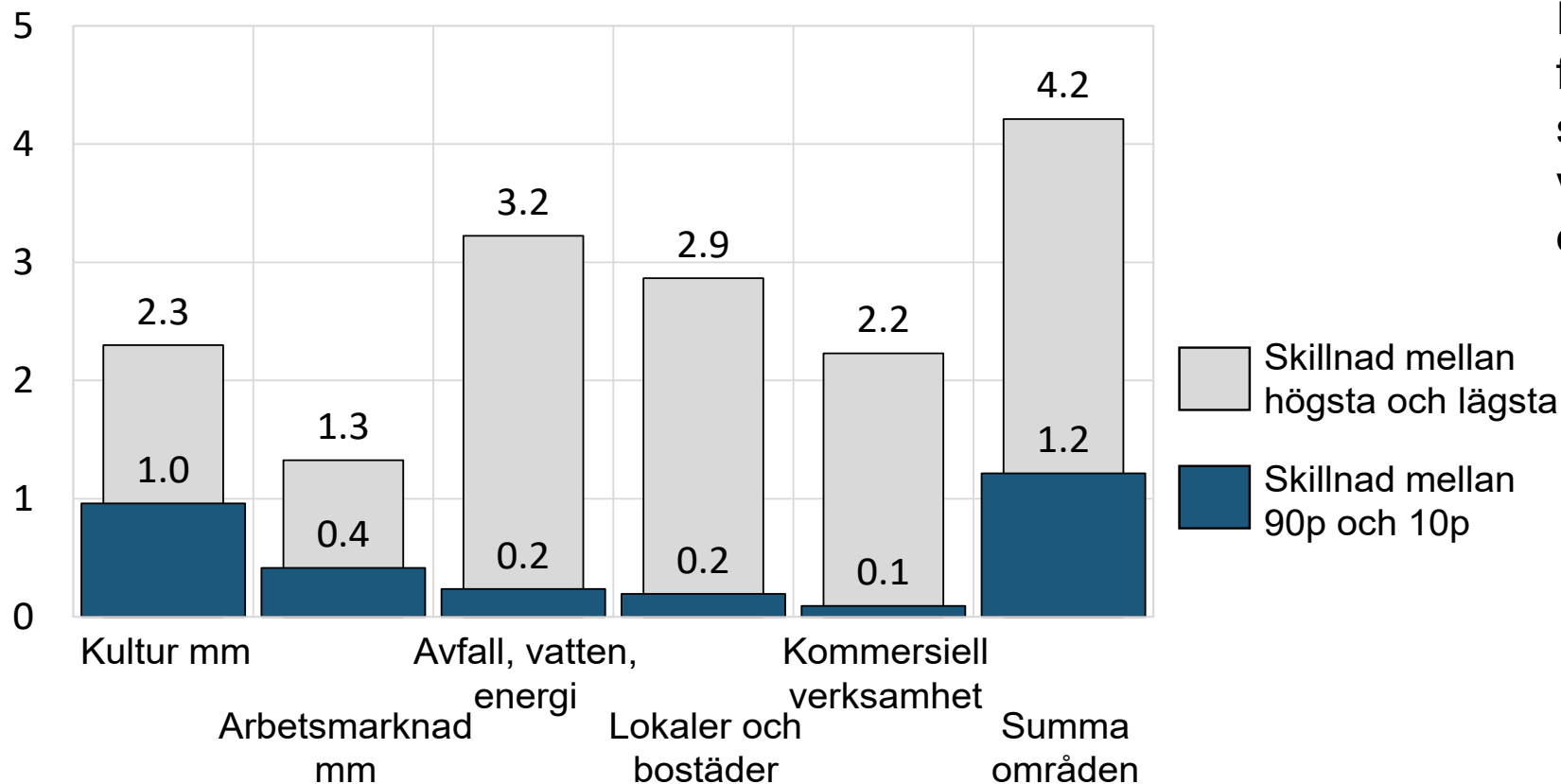
Inom vilka verksamheter är skillnaderna störst

Potentiell effekt på skattesats
(procentenhet)

Verksamheter utanför utjämnningen med kostnadsskillnader

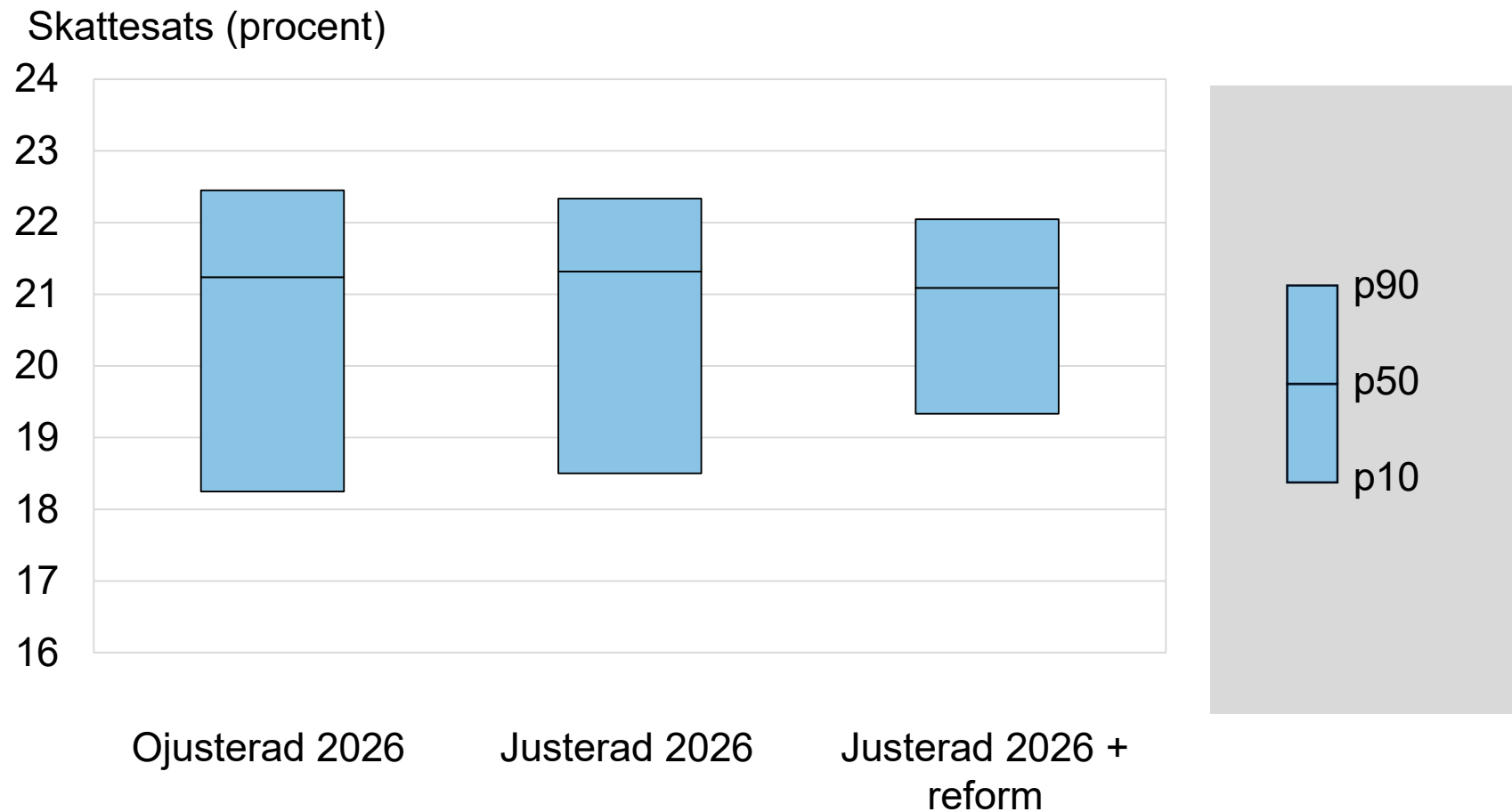
Potentiell effekt på skattesats
(procentenhet)

Finansnetto och fastighetsavgift skillnad 0,8 PE var mellan 10 och 90 percentil

Justering för olika uppdrag och ny utjämnning skulle minska skillnaderna mellan kommunerna

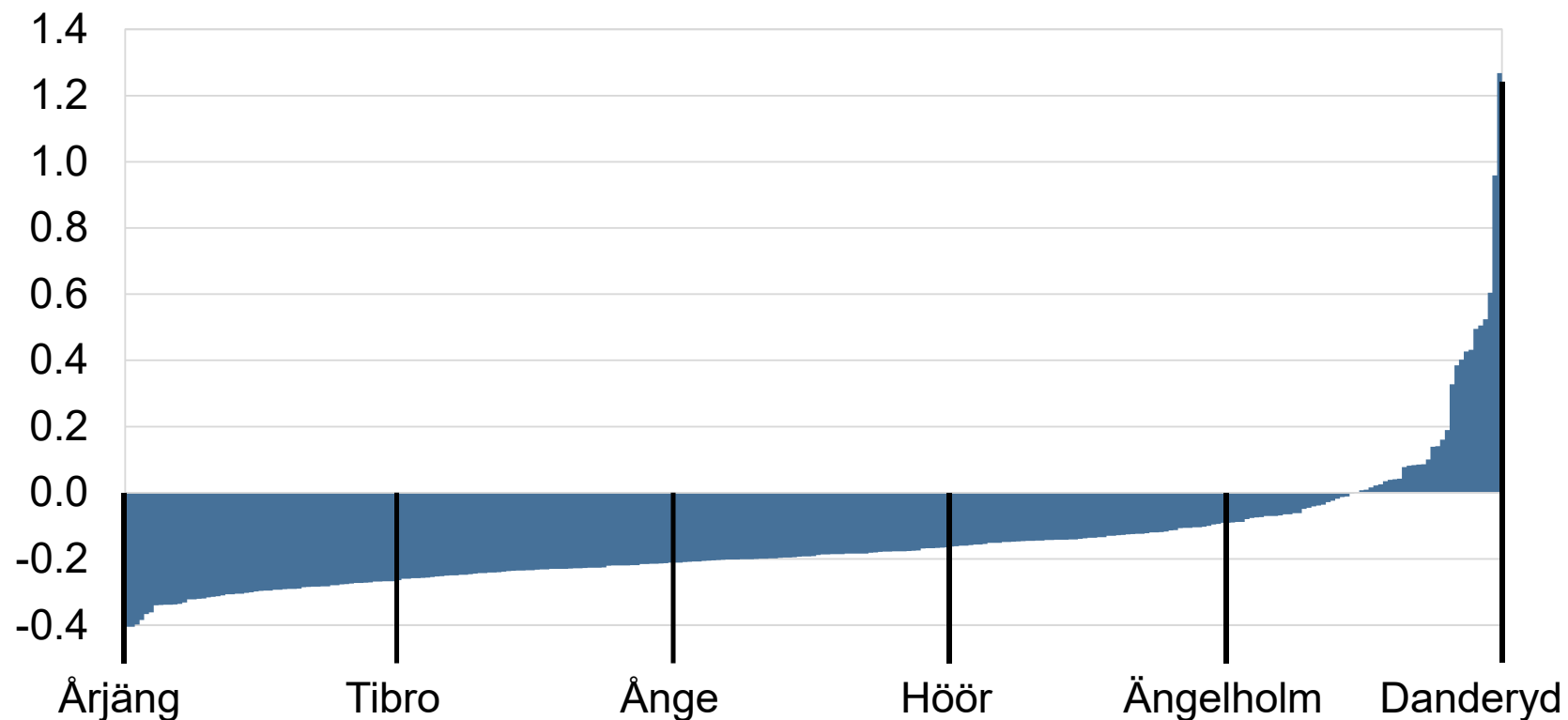

(endast förslagen om förändrad kostnadsutjämnning och strukturbidrag)

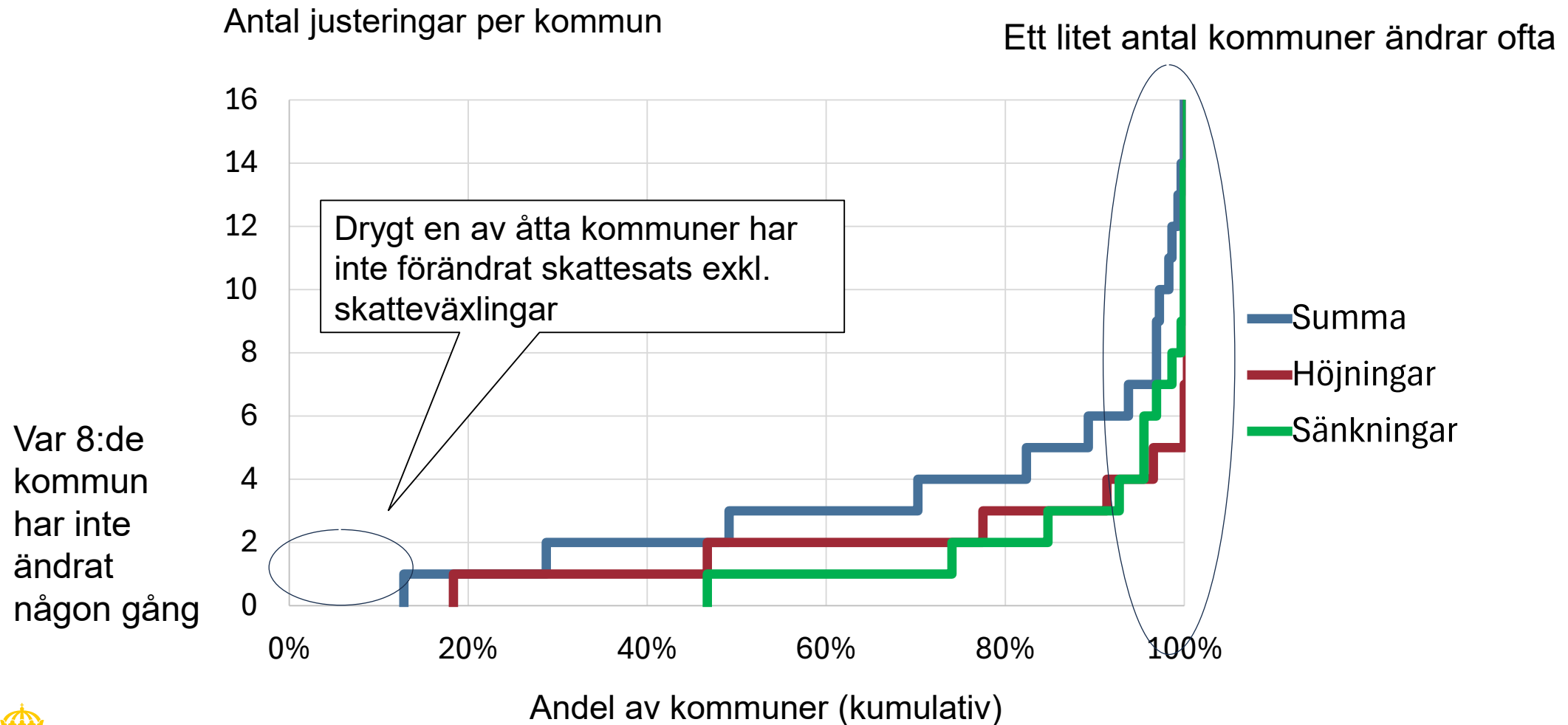

Hur mycket skulle man behöva höja/sänka skattesatsen om inkomstutjämnningen var total

Potentiell effekt på skattesats
(procentenheter)

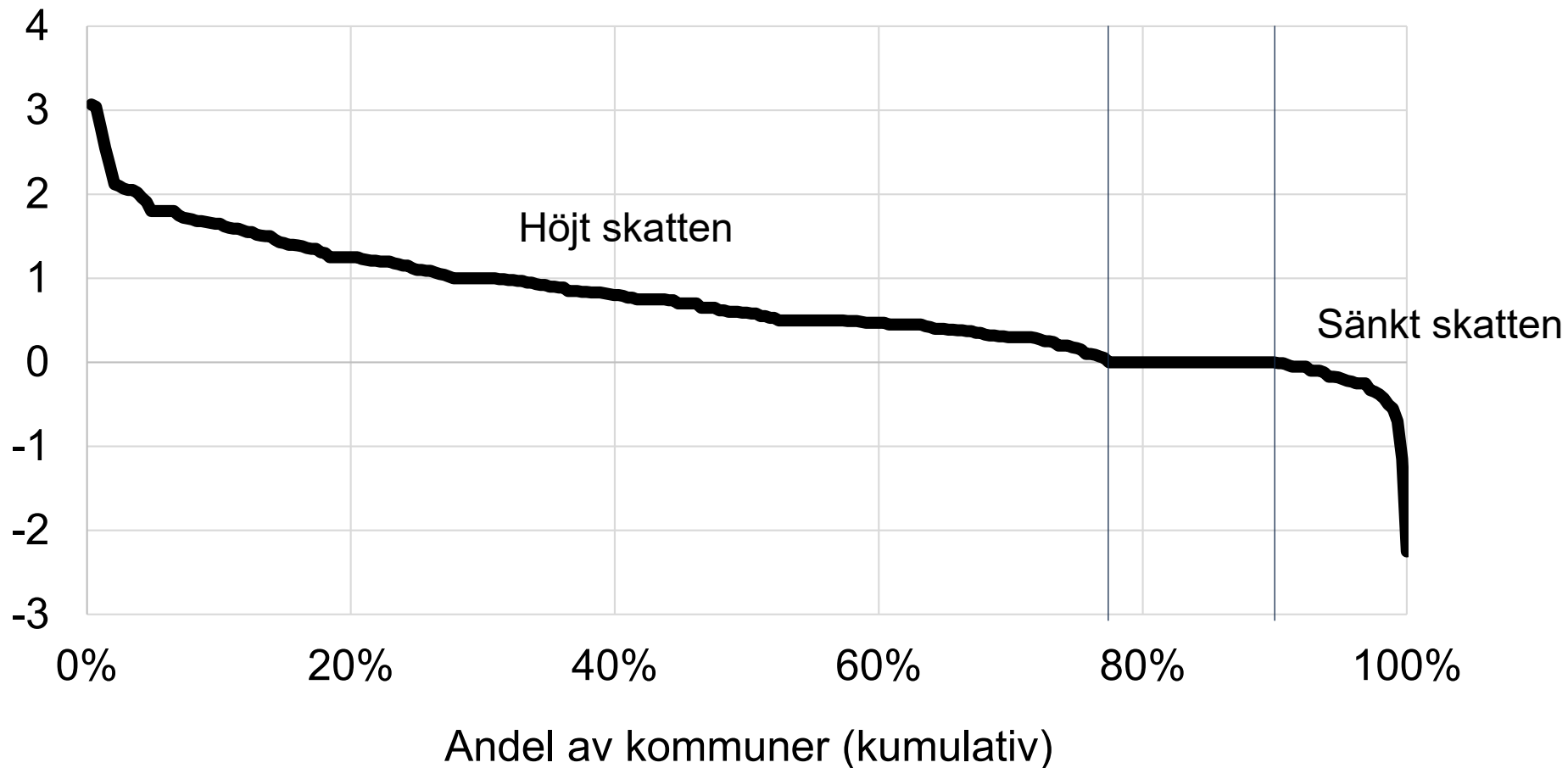

Antal förändringar av skattesatsen under 2000-talet

Mediankommunen har höjt skatten med 50 öre under 2000-talet

Förändring av skatt 2000-2026 (procentenheter)

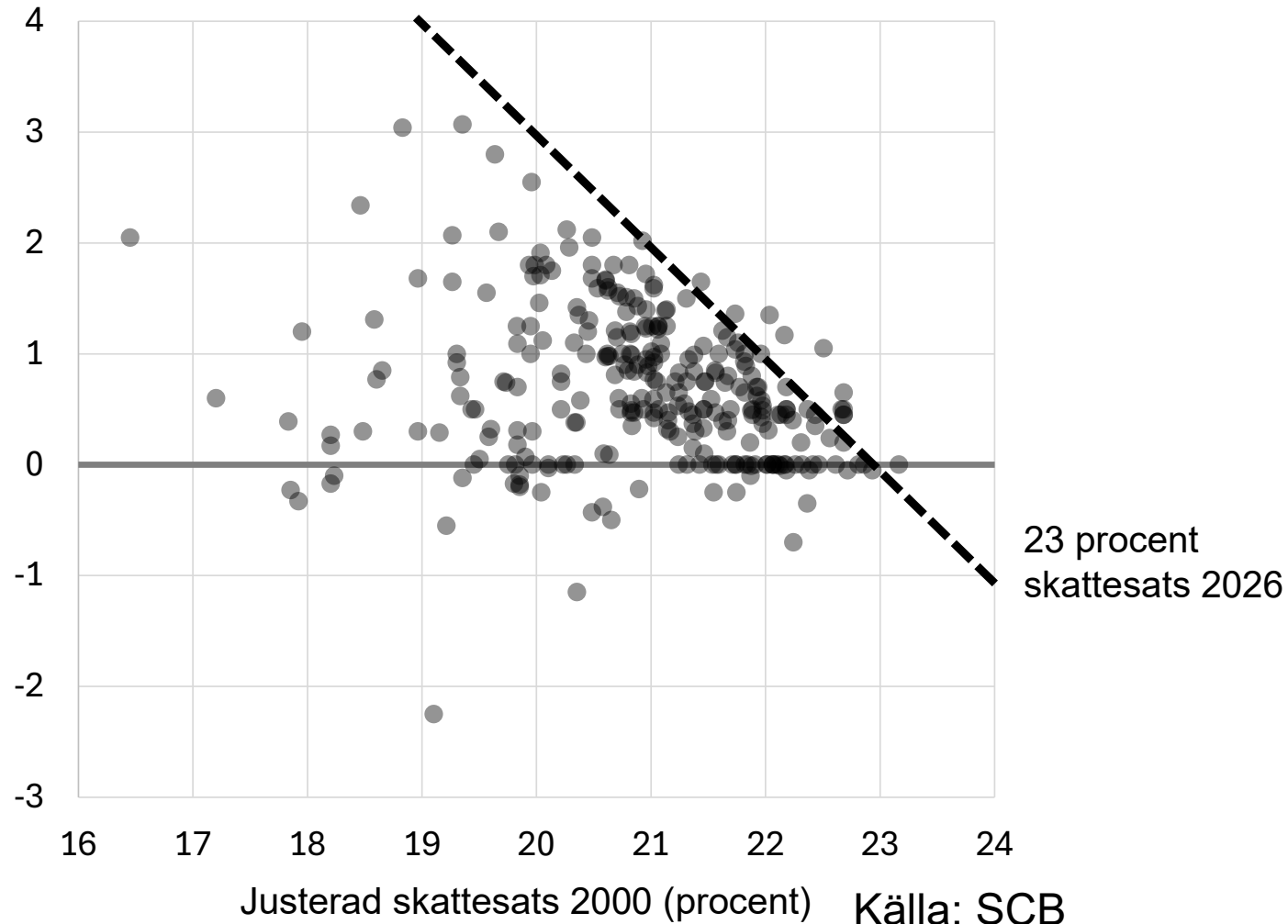

Källa: SCB

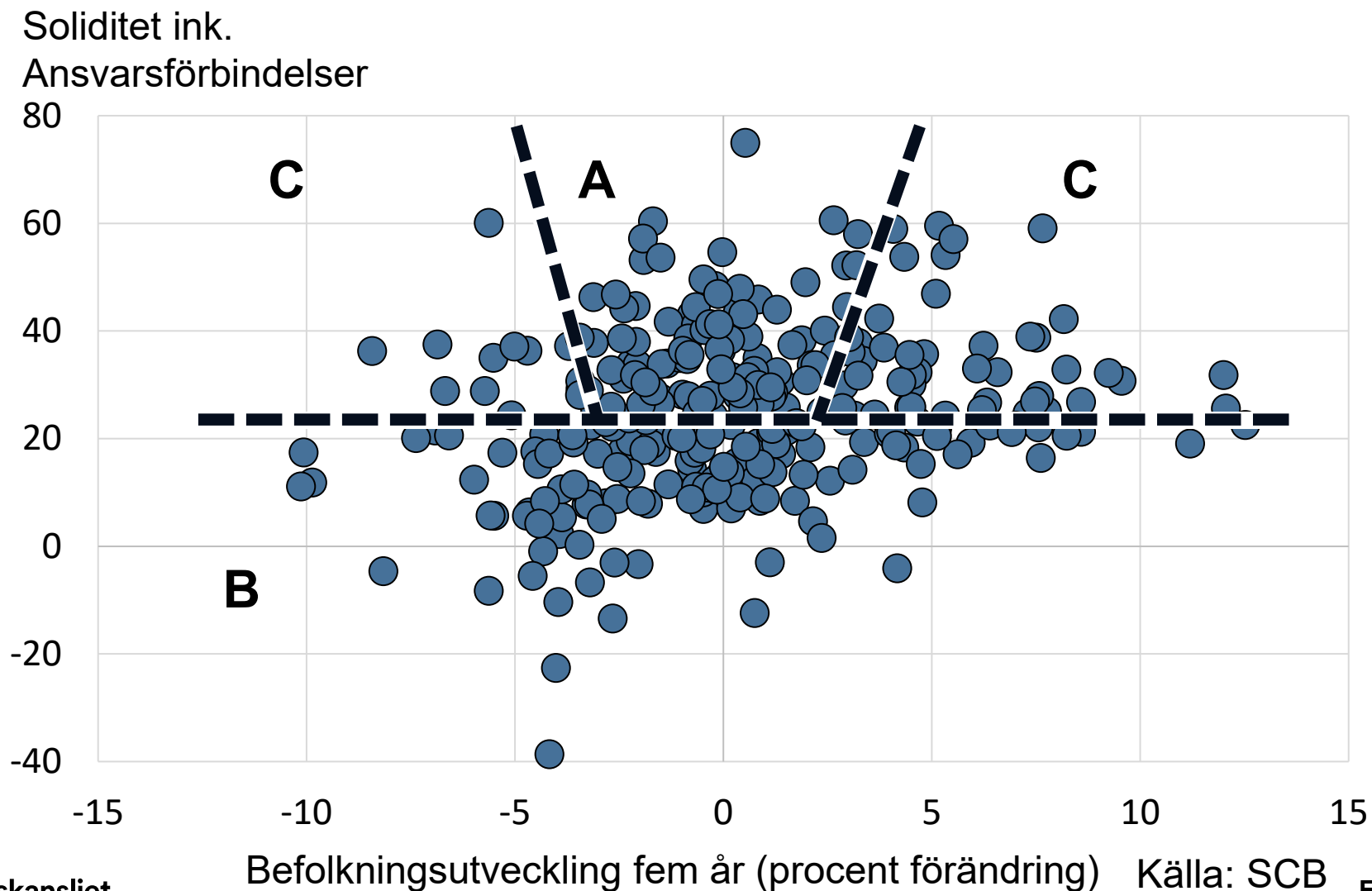
Det tycks finnas en gräns man inte vill passera

Förändring av skattesatsen
2000-2026 (procentenheter)

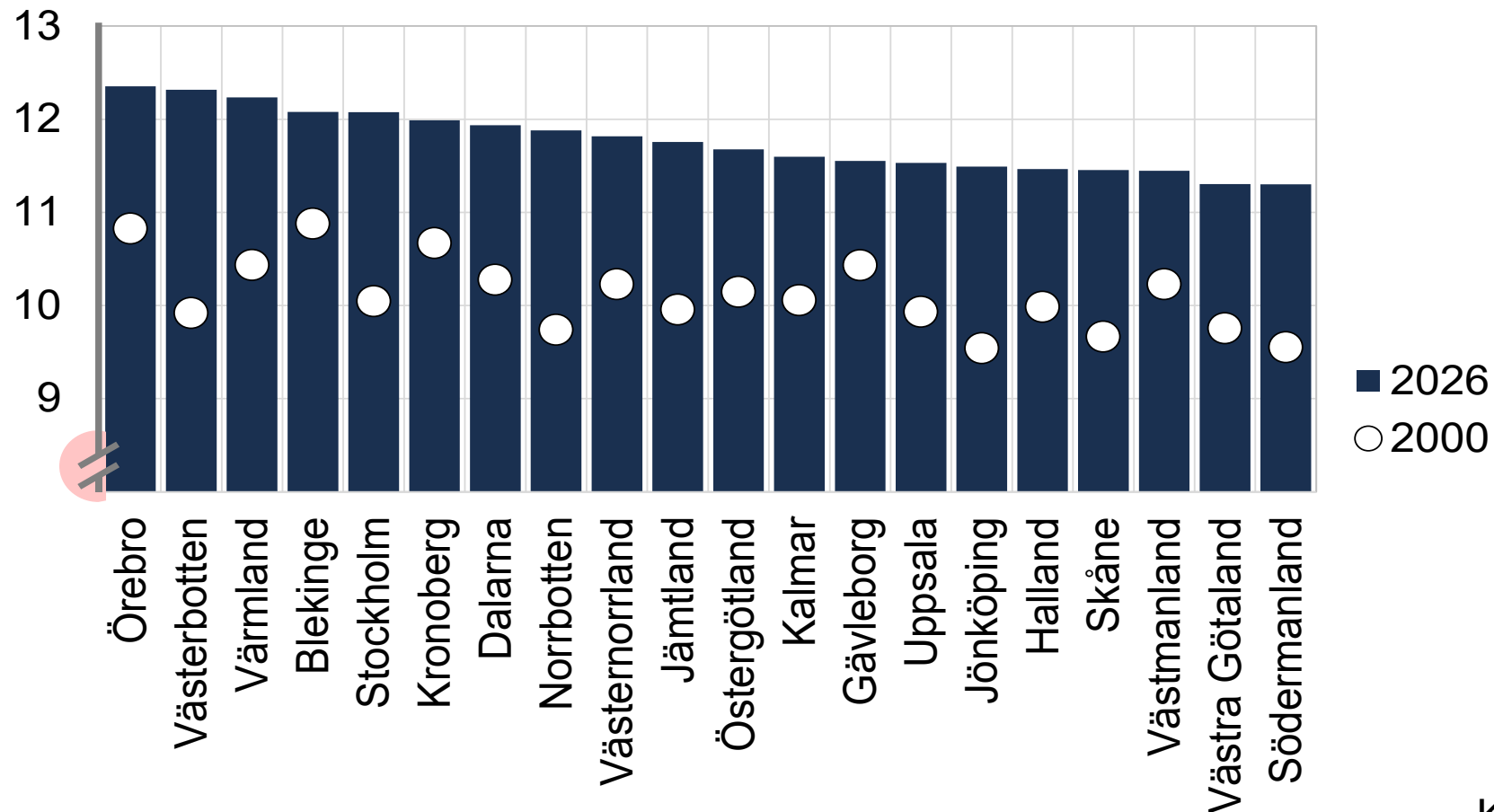
Det kan finnas utrymme att sänka i ett antal kommuner

Stark ekonomi leder inte automatiskt till sänkt skatt

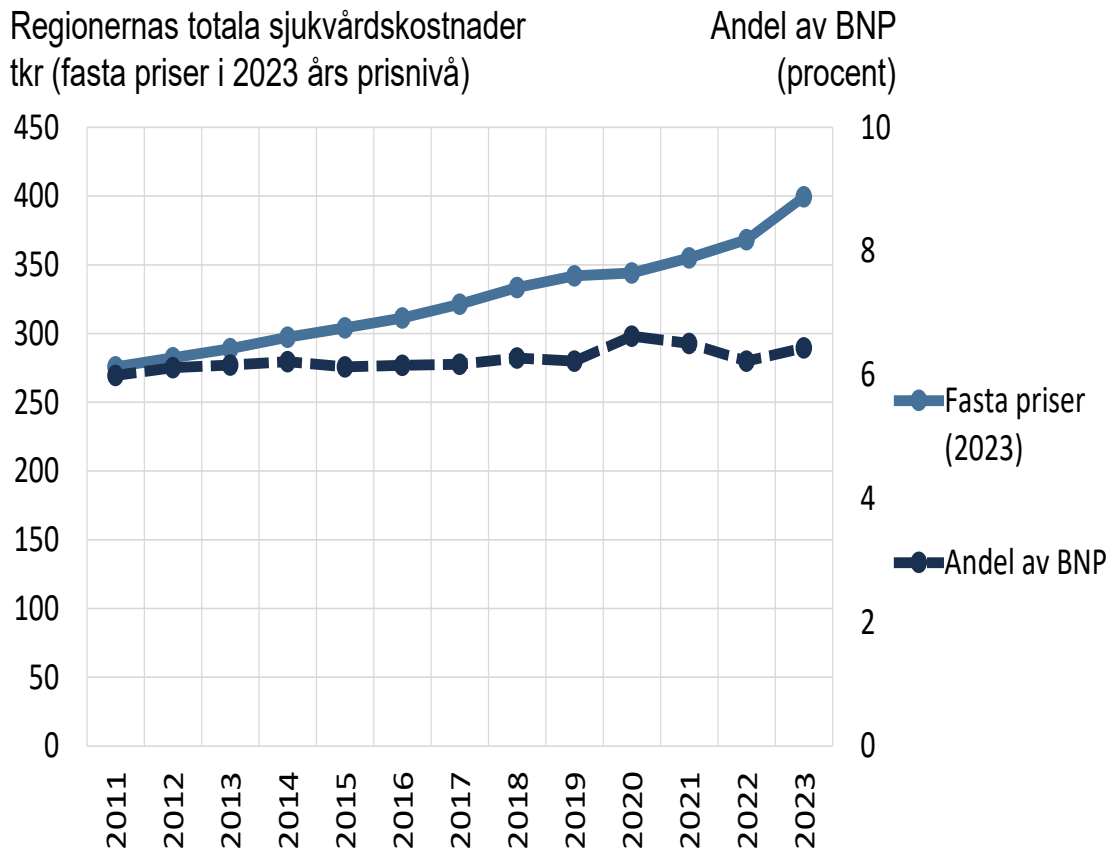
Alla regioner har högre skatt än år 2000

Justerad skattesats (procent)

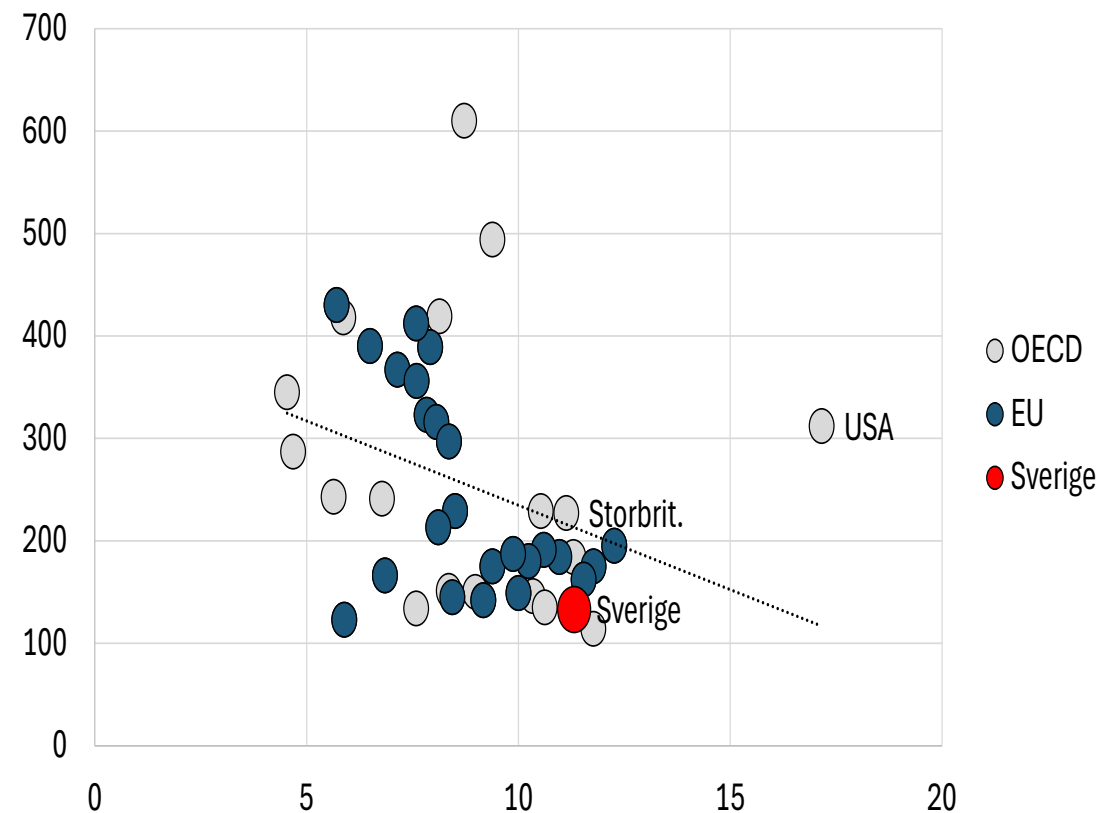

Källa: SCB

Svensk sjukvård har bra kvalitet men kostnaderna ökar

Undvikbara dödsfall per 100tusen inv. (2023)

Källa: Hälsoräkenskaperna och SCB

Regeringskansliet

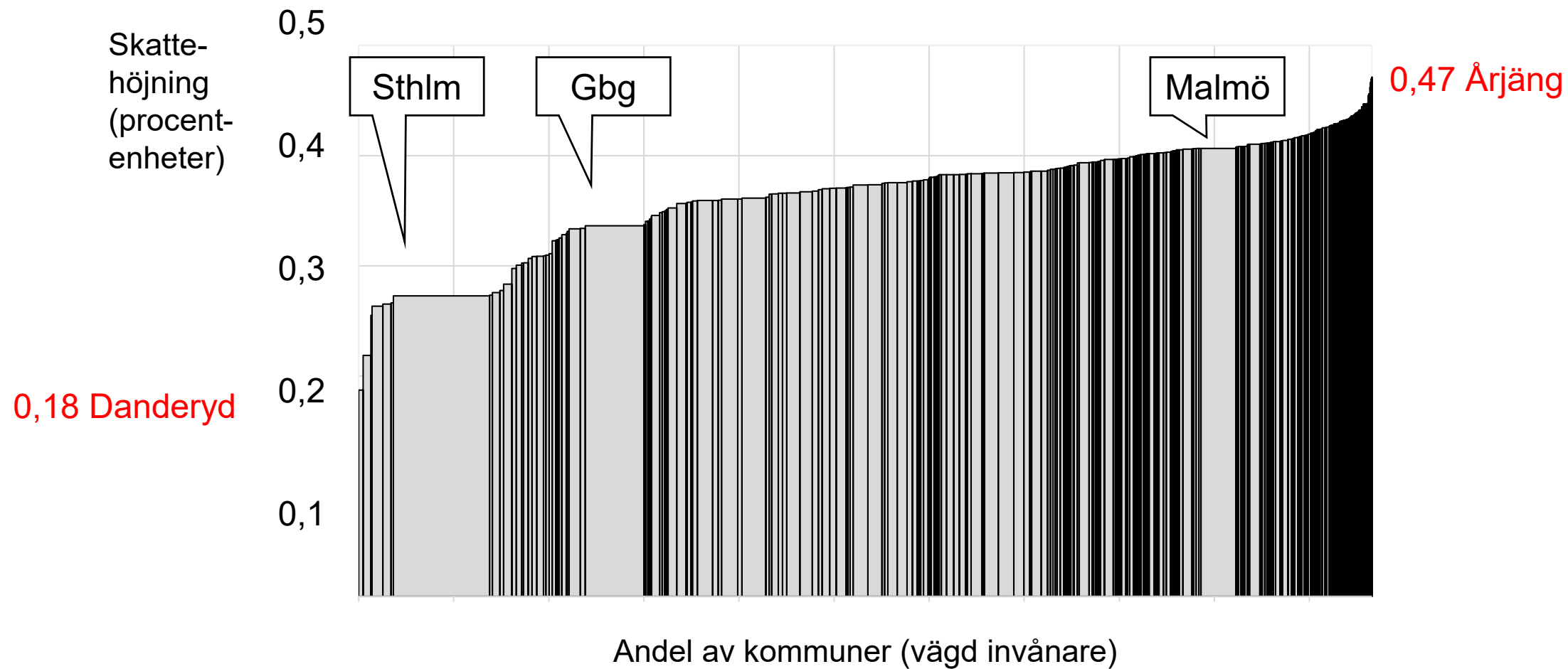
Utgifter för hälso- sjukvård, andel av BNP

Källa: OECD

Finansdepartementet

Hur mycket kommunerna är finansierade av egna skatteintäkter eller utjämningsbidrag påverkar effekten av en skatthöjning

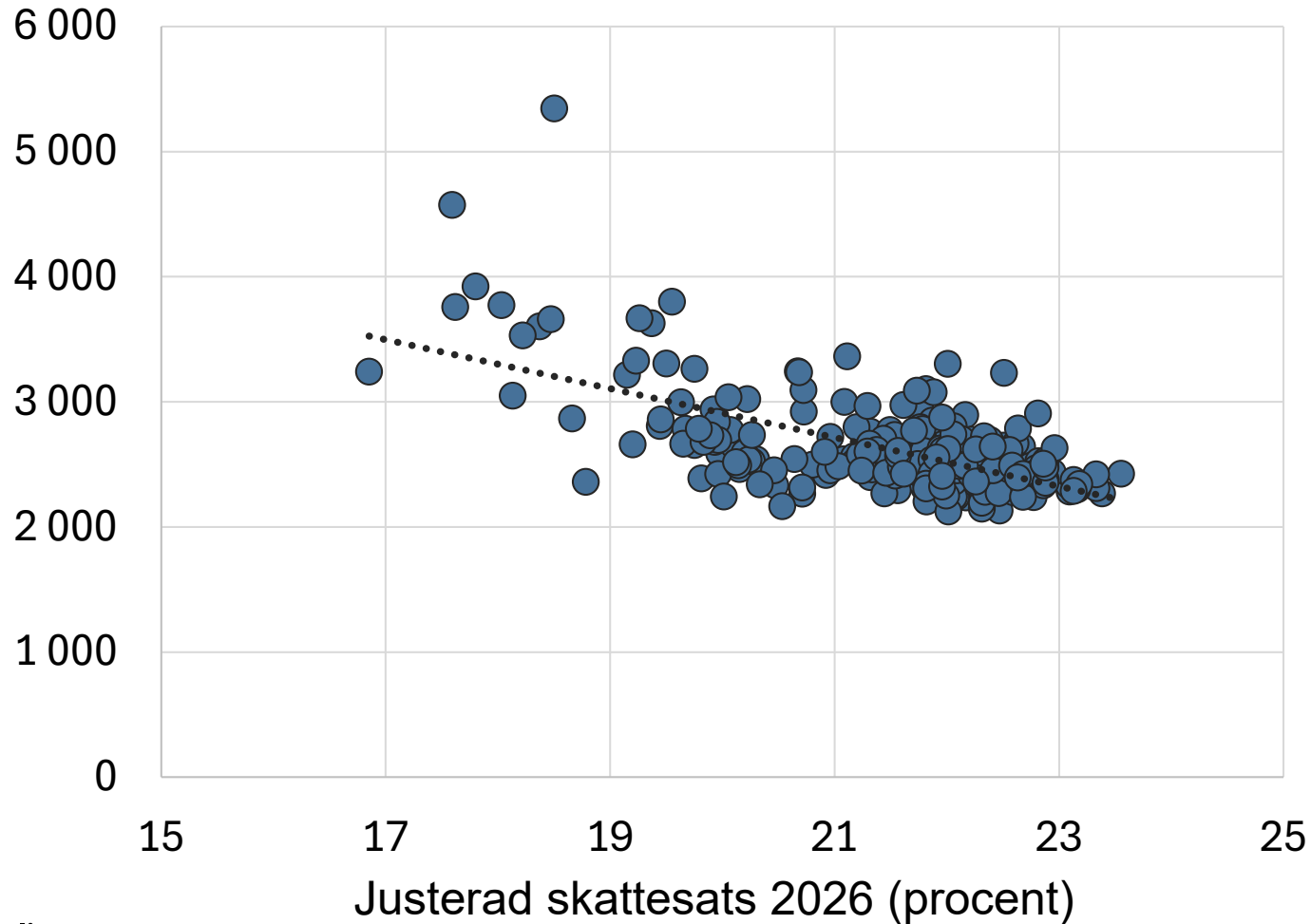
Höjning som behövs för att ökar intäkten med 1000 kronor per inv.

Intäkter vid skattehöjning med 1 procentenhet

Genomsnittligt ökade intäkter (kronor per invånare) vid skattehöjning med en procentenhet

Ju större egen beskattning som andel av intäkterna
Desto större effekt

Effekten blir densamma vid sänkt skatt

Jobbskatteavdraget

- Ju högre kommunalskatt desto högre jobbskatteavdrag – knutet till kommunalskatten
- En höjning av kommunalskatten finansieras delvis av jobbskatteavdraget
- Mest JSA för inkomster medelinkomsttagare 20-40 tkr per månad, men avtrappas för höga inkomster (statlig skatt)
- Skattesänkning och skattehöjning slår bara igenom med ca 60 % för kommuninvånaren

Andra interaktioner och argument som förs fram

- Att kommunalskatten inte är momsbelagd gör att alternativen blir dyrare
- Inkomstutjämnningen gör att den egna kommunen /regionen inte har incitament att skapa tillväxt
- Kommuner och regioner delar på samma skattebas, hänsyn tas inte till varandra

Andra faktorer som ger ökade kostnader och tryck på skatter

- Investeringsbehov ställer krav på högre resultat om lånen inte ska öka
- Demografi – urbanisering
- Konjunkturförändringar
- Ökade förväntningar pga utvecklade behandlingsmetoder ökar vårdens kostnader

Statens agerande kan påverka kommunala kostnader

- Långsiktiga planeringsförutsättningar
- Riktade statsbidrag
- Finansieringsprincipen
- Finansiering via avgifter (22,5→20,5 i kommuner och 27→19 % i regioner)
- Ingen garanterad uppräknning av statsbidrag
- Myndigheters förväntningar och krav
-

Rättsläge samt metoder

Rättsliga förutsättningar

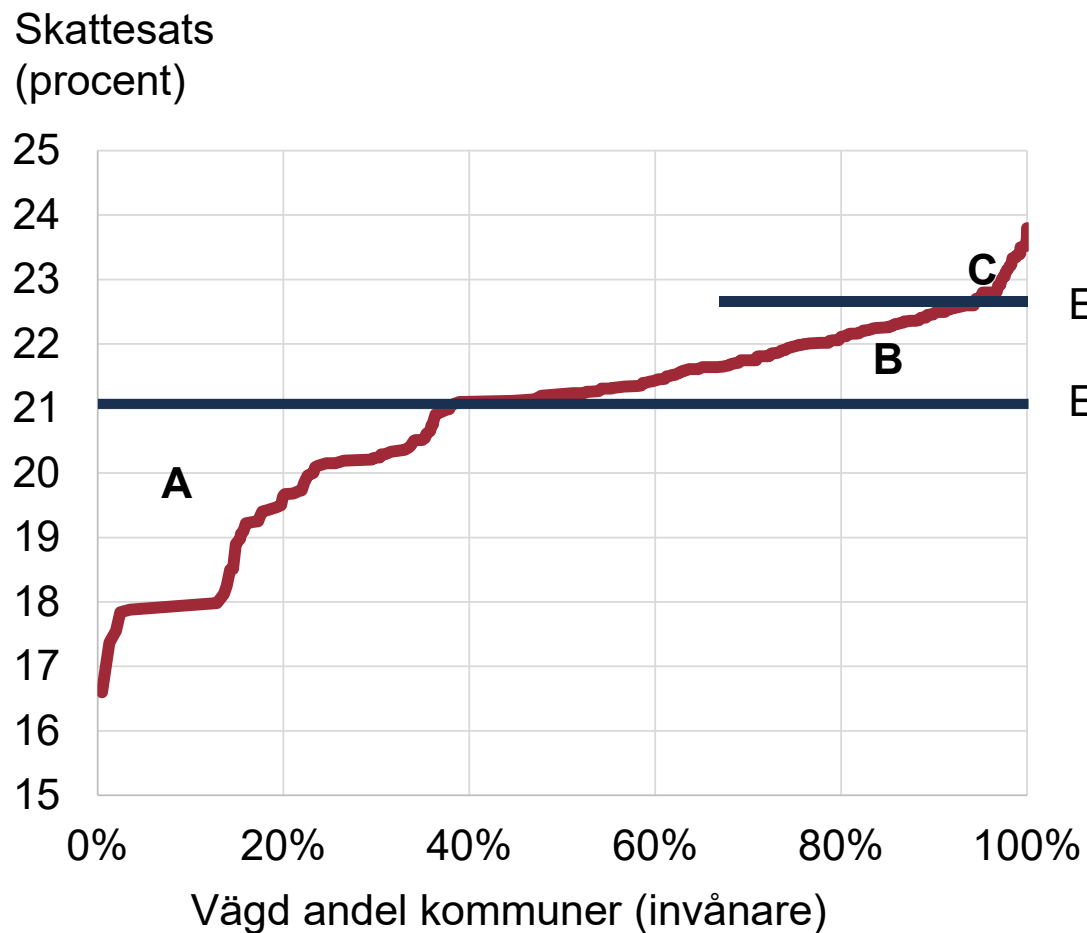
- Beskattningsrätten och kommunala självstyrelsen – två principer som hör ihop
- Båda principerna får begränsas inom vissa ramar
- Rättsliga ramar:
  - Principerna får inte upphävas helt
  - Proportionalitetsbedömning ska göras
  - Riksdagen beslutar

Proportionalitetsbedömningen

- *Ändamålet*: Kan det uppnås med mindre begränsningar?
- *Intresseavvägning*: Uppvägs begränsningar av behovet?
- *Riksdagen bedömer*: Avgör i varje enskilt ärende
- *Politiska bedömningar*: Riksdagen fri att besluta oavsett tidigare bedömningar

METOD	För- och nackdelar
Effektivitetsfrämjande /rationaliseringsåtgärder	<ul style="list-style-type: none"> • Fördel: Inget ingripande i självstyret • Nackdel: Sannolikt svårt att få tydliga resultat avseende just skattesats
Ökad utjämning och ökade bidrag	<ul style="list-style-type: none"> • Fördel: Mindre eller inget ingripande, enkel att genomföra • Nackdel: Sannolikt svårt att få tydliga resultat avseende just skattesats, dyr lösning för staten om syftet är att sänka skatten
Ökad transparens	<ul style="list-style-type: none"> • Fördel: Mindre ingripande åtgärd • Nackdel: Kommer att påverka genomsnittlig skattesats i begränsad omfattning
Obligatoriskt samråd Med myndighet eller Kommun /region i län	<ul style="list-style-type: none"> • Fördel: överenskommelse kan göras i länet – inte så ingripande • Nackdel - om myndighet får besluta – mycket ingripande

Skattetak – i exempelvis Norge

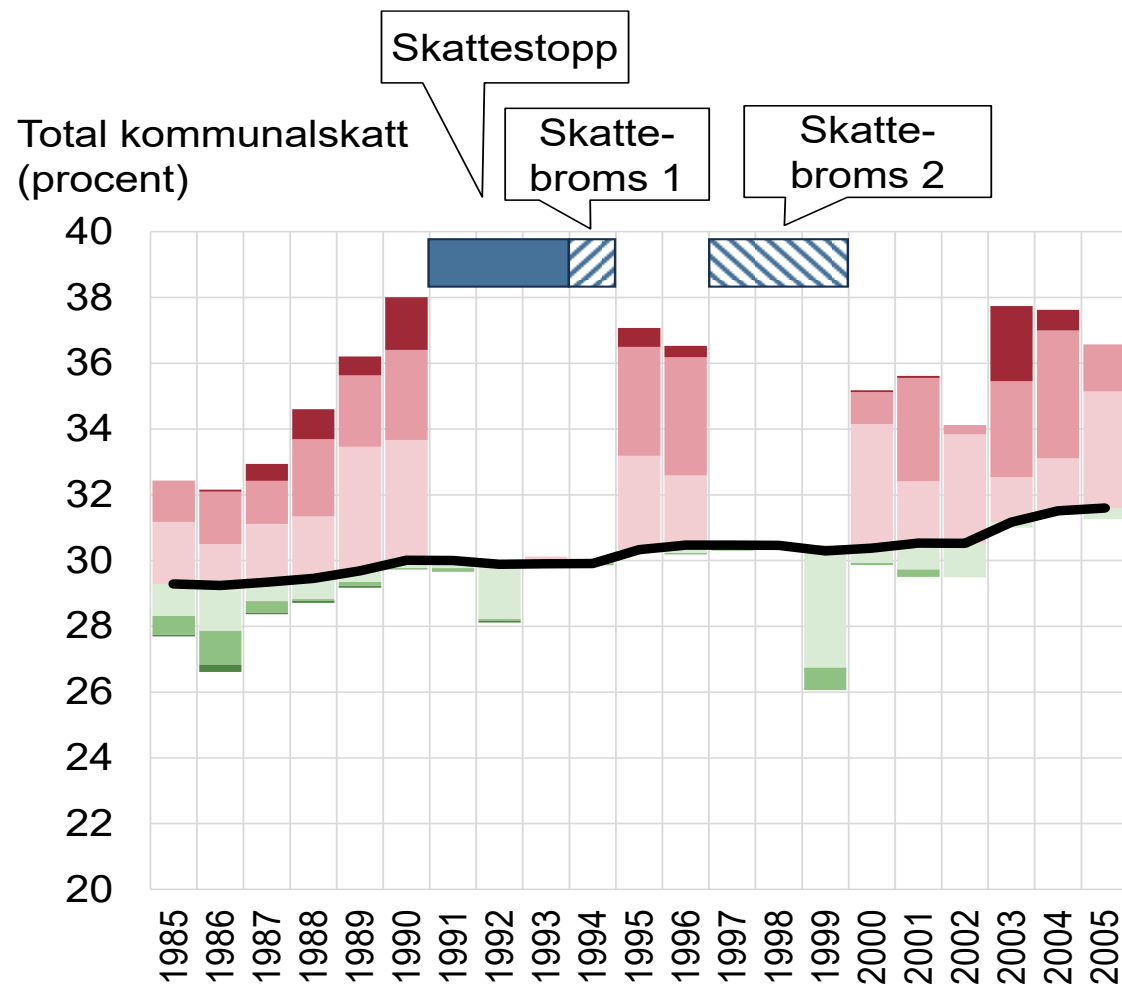
Ex: Mindre ambitiöst tak

Ex: Mer ambitiöst tak

- Trubbigt verktyg
- Oklar effekt
- Stort ingrepp om ambitiöst

Skattestopp och skattebroms

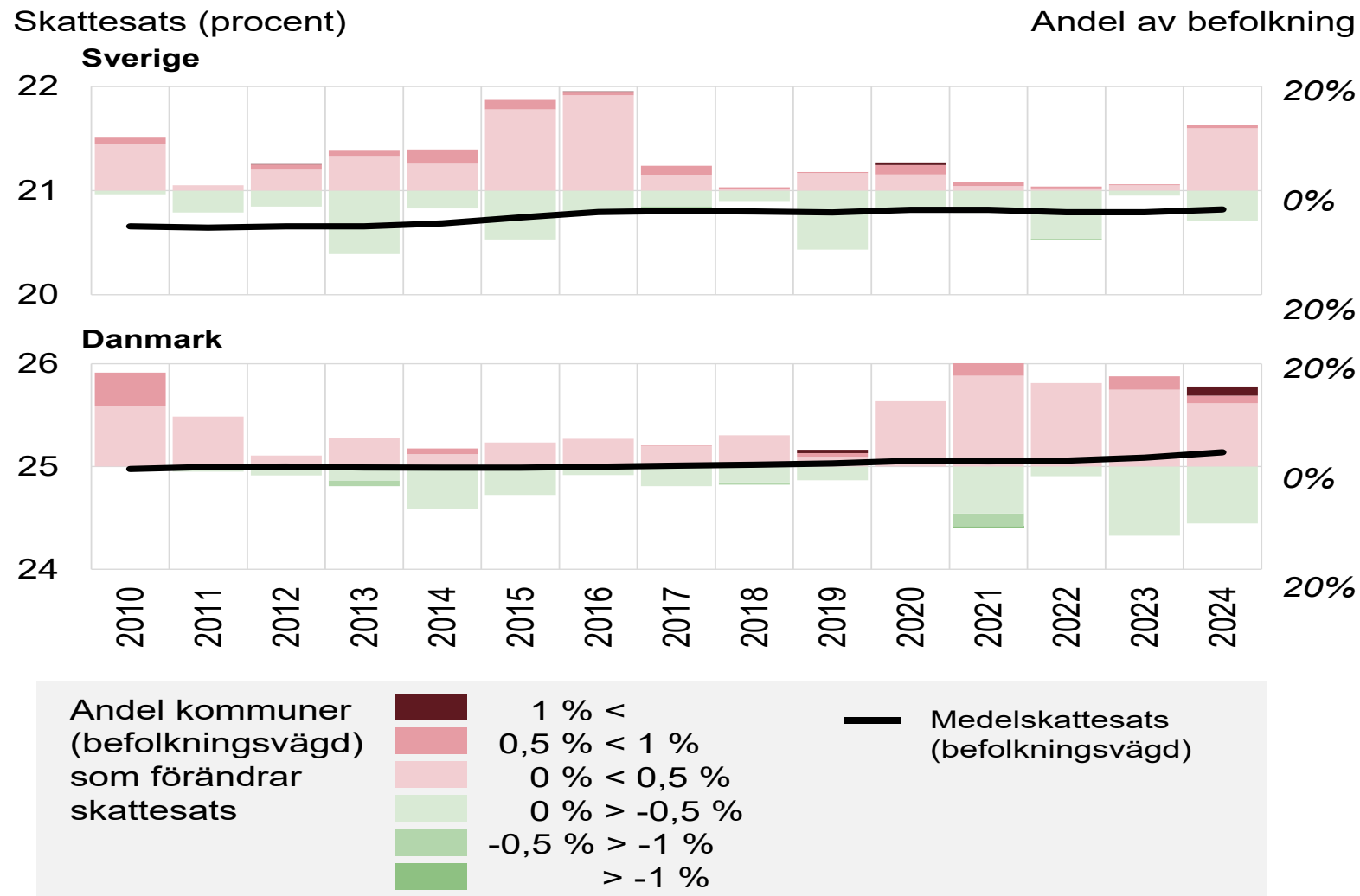
Kommuner (vägd med skattekraft) där skattesats förändras

■	-1	>
■	-0.5	> -1
■	0	> -0.5
■	0.5	< 0
■	1	< 0.5
■	< 1	< 1

- Stopp – stort ingrepp
- Riskerar sämre välfärd
- Kan uppfattas orättvist
- Broms – något mindre ingripande
- Premie –broms - kombo

Hur har skattebroms fungerat i Danmark?

Förslag utifrån uppdraget

Åtgärder för att stärka ekonomiska incitament

- Skattebroms och skattesänkingspremie
  - Höjd-skattesats leder till **skattebromsavgift** (del av intäktsökningen dras in)
  - Sänkt skattesats leder till **skattesänkingsbidrag** (andel av intäktsminskningen)
  - För båda: 25 % första året, 15 % andra året och 10 % tredje året
- Statliga skattereduktioner ska inte påverkas av förändringar av kommunala skattesatser
  - Beräkningen av jobbskatteavdraget och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning förändras
  - Inget ingrepp i kommunal beskattningsrätt

Kostnaderna för skattehöjningar blir tydligare för invånarna

* Kommunen höjer skattesatsen för att få ökad intäkt med 100 kr per invånare. Hur mycket kostar det för löntagare med årsink. 350 tkr?

Skäl för skattebroms

- Incitamenten att sänka skattesatserna är svaga
- Sverige har höga skatter på arbete – inkomstskatterna en viktig del
- Samhällsekonomiskt problematiskt
- Minskar utrymmet för höjningar vid framtida behov

Skäl emot skattebroms

- Men..
  - Oklart hur effektivt skattebroms är som åtgärd för lägre skattesatser på lång sikt
  - Har kommuner och regioner samma förutsättningar?
  - Risk att skatten i vissa fall höjs ännu mer för att få samma intäkt
  - Begränsar beskattningsrätten – uppväger nyttan en sådan begränsning?

Åtgärder för transparens och långsiktighet

- Krav på att eftersträva hög effektivitet – i KL
- Uppföljning och granskning av efterlevnad (kommunala revisionen) i KL
- Plan för kommunens eller regionens skattesatsnivå i KL
- Krav på motivering av höjningar av skattesatsen i budgeten i KL
- Nyckeltal för justerad skattesats för att öka jämförbarhet RKA

Förslag att gå vidare med

- Utred sjukvårdens kostnadsutveckling och finansiering samt fördelningen av statsbidrag
- Skapa förutsägbarhet och långsiktighet i fråga om statsbidrag
- Skapa tydlighet i fråga om statliga krav och styrning
- Utred ett system med konjunkturstabiliserande statsbidrag

